

KLØVERLØKKEN

KLØVERLØKKEN 2022

RAPPORTEN ER SENEST REDIGERET: 31-10-2024
FREDERICIA KOMMUNE

RAMBOLL

INDHOLDSFORTEGNELSE

1 INTRODUKTION	2
1.1 Læsevejledning	2
1.2 Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	6
2 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019	7
2.1 Børnesyn	7
2.2 Dannelse og børneperspektiv	8
2.3 Leg	9
2.4 Læring	10
2.5 Børnefællesskaber	12
2.6 Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	13
2.7 Samarbejde med forældre om børns læring	15
2.8 Børn i udsatte positioner	16
2.9 Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen	17
3 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER	19
3.1 Samspil og relationer	19
3.2 Evaluerende pædagogisk praksis	19
4 ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN	22
4.1 Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	22
4.2 Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	22
5 DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	24
5.1 Alsidig personlig udvikling	24
5.2 Social udvikling	25
5.3 Kommunikation og sprog	26
5.4 Krop, sanser og bevægelse	27
5.5 Natur, udeliv og science	28
5.6 Kultur, æstetik og fællesskab	30
6 UDVIKLINGSPLANER	32

1 INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling.

Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016.

Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

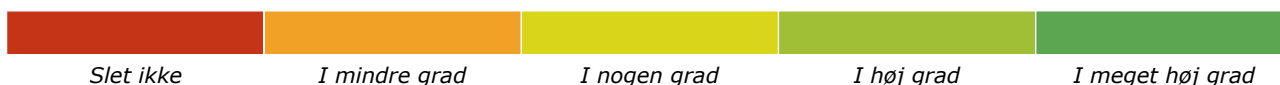
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

1.1 Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddet pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

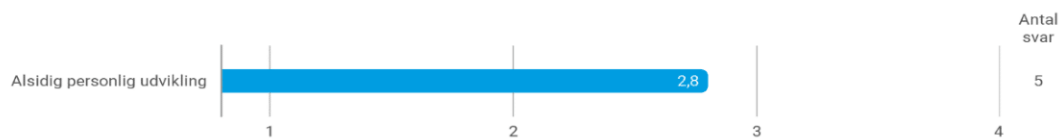
Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

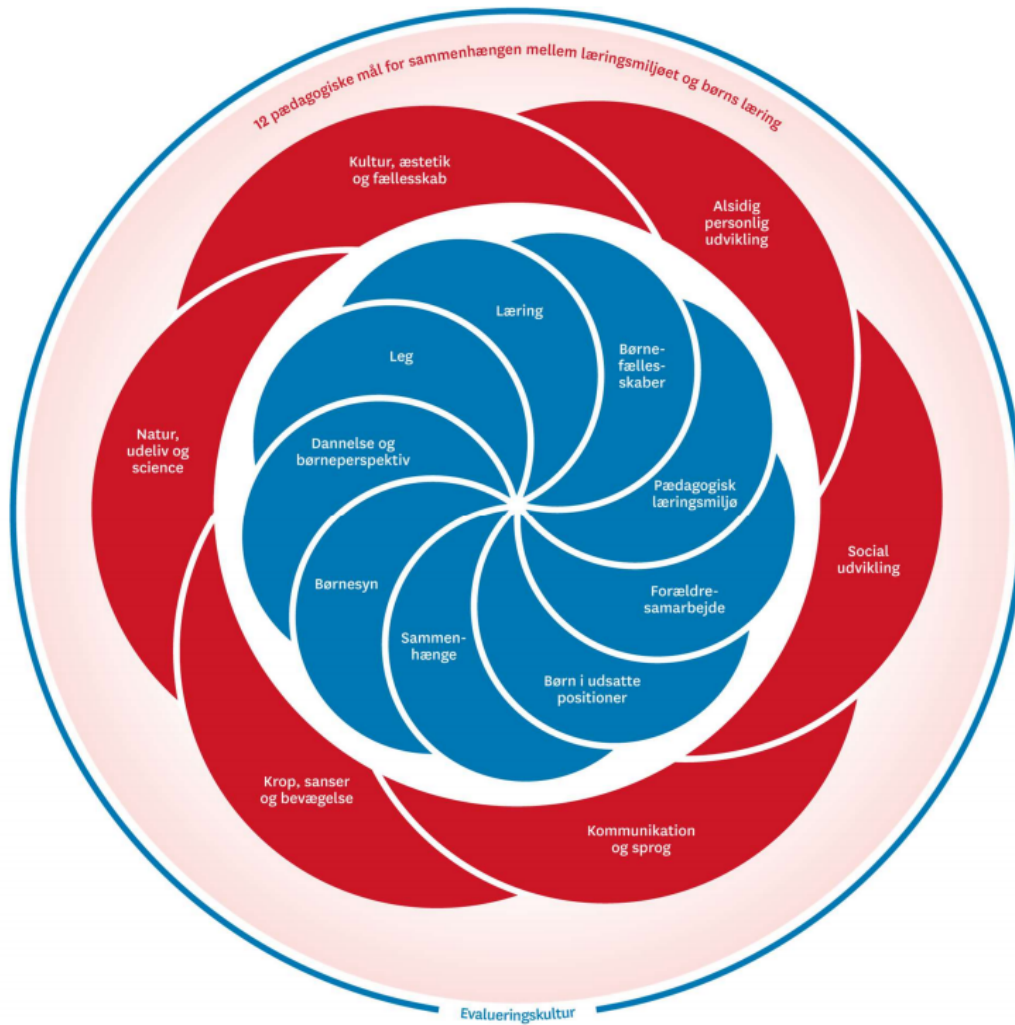
Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarene på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

1.2 Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Velkommen til Kløverløkken

I Kløverløkken er vi fordelt på 5 grupper. 2 vuggestuegrupper 0-3 årige (Kerner og Spirer) samt 2 børnehavegrupper 3-5 årige (Blomster og Knopper) og 1 mellemgruppe for børn inden børnehaven (Kogler).

Kløverløkken har i perioder et antal børn, som er tilbudt en inklusionsplads. Der arbejdes på, at Kløverløkken bliver en profilinstitution, hvor mangfoldighed og kulturel dannelse er omdrejningspunktet. Kløverløkken er en del af Distriktsinstitutionen Ullerup Bæk.

Vi arbejder i løbet af året med temaer, eksempelvis Eventyr, Cirkus og Mig selv. De enkelte grupper arbejder med temaerne i mindre differentierede børnegrupper, hvor der er fokus på den inkluderende pædagogik samt Den nye styrkede læreplan.

Vi har et Sprogværksted, samt to sprogvejledere, hvor personalet kan hente inspiration og materialer til det enkelte tema og hverdagen generelt.

Vi har i hele huset fokus på struktur og forudsigelighed - det kommer til udtryk ved, at børnene hver dag til formiddagsmåltidet gennemgår dagens aktiviteter med de voksne.

Vi er så heldige at være nabo til Hannerup Skov, som giver god mulighed for at benytte de faciliteter, som skoven tilbyder. Eksempelvis øges grovmotorikken på Mountainbike stierne og det ujævne terræn, hvor turen som regel afsluttes med et vink til toget

Vi har en dejlig stor legeplads, som er inddelt i "rum", cykelbane - multibane - graveplads - skrænt med huler - sandkasser og meget mere. Her er der plads til forskellige lege og læringsmiljøer, og indbyder til motoriske udfordringer og stimulering.

I hjertet af Kløverløkken ligger "Torvet". Her er der plads til rum til motoriske udfoldelser og leg, samt vores fredagsamling "Musik på Torvet".

2 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019

Evalueringsinstituttet (EVA) har i 2019 udgivet en revideret udgave af Redskab til selvevaluering, som er et redskab der blandt andet kommer omkring tematikkerne i det pædagogiske grundlag. Selvevalueringen er et godt og anvendeligt analyseredskab, der skaber en ramme for en struktureret dialog om pædagogisk praksis.

Dato	PÆDAGOGISK GRUNDLAG								FOKUSOMRÅDER		
	Børnesyn	Dannelse og børneperspektiv	Leg	Læring	Børnefællesskaber	Læringsmiljø hele dagen	Samarbejde med forældre	Børn i udsatte positioner	Sammenhæng til bhk.	Samspil og relationer	Evaluering af praksis
10-11-2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2.1 Børnesyn

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan kommer vores børnesyn til udtryk i hverdagen og i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljøer i vores dagtilbud?
- Hvordan lykkes vi med at skabe rammerne for et godt børneliv, hvor der er plads og ro til at være barn?
- Hvordan oplever børnene, at vi ser dem som kompetente og selvstændige i vores pædagogiske praksis?
- På hvilke måder arbejder vi med børn som aktive medskabere af egen udvikling?

pædagogisk grundlag: børnesyn

Med afsæt i FN's Børnekonvention samt lov om den nye styrkede læreplan og Fredericia Kommunes Børne- og Ungepolitik har Ullerup Bæk Distriktet udarbejdet følgende Børnesyn

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

• Vi ser hvert enkelt barn som unikt, og som en kompetent medspiller ift. egen trivsel, læring og udvikling.

Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at vi aktivt inddrager børnene og deres perspektiver i planlægningen af hverdagens aktiviteter.

• Hvert barn skal have plads til at udvikle og udfolde sig på egen måde. Der er ikke to børn som er ens, hvorfor man ikke kan generalisere udvikling. Derfor tager vi udgangspunkt i hvert enkelt barns behov og muligheder for udvikling med i overvejelserne, når vi sammensætter grupper eller udarbejder aktiviteter. Vi har samtidig mulighed for at inddrage handleplaner, skemaer fra KRAP, eller resultater af Sprogrampen og Sprogurderingen.

2.1.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børn som medskabere af egen udvikling i disse udvalgte situationer?*

2.1.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.2 Dannelse og børneperspektiv

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan forstår vi dannelse? Og hvordan afspejles den forståelse i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø?
- I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

Pædagogisk grundlag: Dannelse og børneperspektiver

Kort præcisering af "Dannelse og Børneperspektiver"

Dannelse skal ud fra det pædagogiske grundlag forstås som en individuel meningsfuld læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed.

Børneperspektivet er en analytisk bestræbelse på at beskrive, hvordan det der sker, ser ud og har betydning for konkrete børn i deres aktuelle liv. Derfor er der ikke kun ét børneperspektiv, men lige så mange perspektiver, som der er børn.

Det teoretiske afsæt

Børn udvikler deres kompetencer gennem flere typer af legemiljøer, rutiner og fællesskaber gennem hele dagen.

I vores pædagogiske arbejde tages der udgangspunkt i lektor og forsker Kim Rasmussens 5 teser omhandlende demokratisk dannelse. Her handler demokratisk dannelse om rettigheder, herunder at bestemme og medbestemme. Inddragelse og deltagelse herunder in- og eksklusion. Anerkendelse herunder underkendelse. Inviterende rum herunder sted, stemning og atmosfære.

Demokratisk dannelse er indlejret i hverdagens og hverdagslivets relationer og samspil.

Overordnet praksis for det pædagogiske personale

For at styrke barnets dannelse, har vi som pædagogisk personale ansvar for at udfordre alle børn forskelligt og tage ansvar for dannelse og børneperspektivet, så alle oplever succes og sejre i dagligdagen og lærer, at det er ok at fejle.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk distriktet:

- Udvikler læringsmiljøer, hvor børn har indflydelse/medbestemmelse med udgangspunkt i barnets nærmeste udviklingszone.
- Er undersøgende sammen med børnene, hvor vi responderer og følger børnenes intentioner.
- Indgår i legen og skaber rum for fordybelse, samt inviterer til at børnene er aktivt deltagende.
- Arbejder med differencerede børnefællesskaber og positionerer os, alt efter hvilket behov den pågældende børnegruppe har.
- Videndeler omkring børn for at opnå fælles forståelse og indsats.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

- Vi støtter og guider børnene til at blive selvhjulpne. Dette er et betydeligt fokus og kan ses over hele dagen.
- Vi har fokus på den danske kultur, såvel som vi er nysgerrige på vores børn og forældre kulturelle baggrund. Dette kan være ved, at spørge ind til de forskelligheder der måtte være, eller invitere forældrene ind i huset, så de har mulighed for at beskrive traditioner og lignende.
- Traditioner vægtes højt hos os. Vi afholder årligt vores store cirkusforestilling, hvor huset emmer af emnet. Derudover har vi selvfølgelig påske- og julefrokost, sommerfest og juleklip blandt mange

andre. Vi har desuden "Musik på Torvet" én gang ugentligt, hvor vi danser, synger og leger i små grupper.

- Vi arbejder med at opdele børnene i mindre differentierede børnefællesskaber, hvor der kan planlægges aktiviteter med fokus på "Den nærmeste udviklingszone", og børnenes medindflydelse kommer i spil.
- Vi arbejder ud fra den anerkende tilgang, hvor barnets ønsker, holdninger og personlighed omfavnes, så barnet føler sig betydnings- og værdifuldt.
- Vi anser konflikter og uenigheder som en naturlig del af barnets udvikling, hvor vi understøtter konflikthåndtering, vi lytter til alle børnenes perspektiver, og guider til andre handlemuligheder.

2.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at inddrage børnenes perspektiver?*

2.2.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.3 Leg

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan oplever børnene i vores dagtilbud, at vi anerkender og skaber rum for legen i den hverdag og i det pædagogiske læringsmiljø, vi tilrettelægger for børnene?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvad gør vi for, at børnene får mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner i legen?
- Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

Pædagogisk grundlag: Leg

Kort præcisering af "Leg"

Leg skal ud fra det pædagogiske grundlag forstås som spontane og selvorganiserede aktiviteter. Her kan være tale om såvel voksenstyrede og børneinitierede lege.

Legen er barnets første sprog. Det er i legen, at børn får kontakt til og udtrykker deres tanker og følelser. Det er gennem legen, at børn udvikler fantasi, sociale kompetencer, relationer, sprog og identitet.

Det teoretiske afsæt

Børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse sker i særdeleshed via leg. Leg er børns måde at være i verden på, ligesom det er i leg, at børn skaber deres forestillingsverden, og et alternativ til den aktuelle virkelighed. Det er i legen, børn forhandler roller og deltagelsesmuligheder og dermed udvikler deres sociale kompetencer. Det er her, de får venner, øver sig i konflikter og i at gå ud og ind af fællesskaber. Her kan de eksperimentere med kulturelle fænomener, moral og etik.

Overordnet praksis for det pædagogiske personale

Det pædagogiske personale har ansvar for at have en opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikles positivt for alle børn. Det pædagogiske personale påtager sig funktionen at beskrive og argumentere for vigtigheden af legens betydning og værdi for forældrene.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk distriktet:

- Arbejder systematisk med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø inde som ude, der gør medindflydelse, medinddragelse og medbestemmelse mulig.
- Reflekterer og handler på den didaktiske tilgang i praksis.
- Reflekterer løbende i personalegruppen over, hvordan muligheden for børnenes frie lege imødekommes i institutionens rammer.
- Arbejder løbende med at styrke sin faglighed igennem forskningsbaseret teori.
- Arbejder med vekselvirkning mellem voksenstyrede og børneinitierede lege.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

- Vi er opmærksomme på legens mange kvaliteter, og at legen har en værdi i sig selv. Gennem legen kan vi være med til at udvide barnets opfattelse af verden, ved at understøtte og guide ved behov. Samtidig udvikler barnet gennem legen kompetencer indenfor blandt andet sprog, relationer, dannelse og det social udvikling.
- Vi indtager forskellige roller til barnets leg, eksempelvis ved at understøtte, følge og gå foran med nye legemuligheder, efter behov.
- Vi har fokus på at rammesætte legen, og dele rummene op i mindre legemiljøer, som tilgodeser fantasi og fordybelse.
- Vi er guidende ift. hvordan man leger med forskelligt legetøj, og støtter barnet i hvordan man eksempelvis leger med biler.
- Vi er opmærksomme på at turde lade børnene lege Risikofyldte lege, hvor de udvikler forståelse for egen kunnen. Eksempelvis ved at klatre i træer eller gå på line på en træstub.

2.3.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?*

2.3.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.4 Læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?
- På hvilke måder har vi fokus på læring gennem hele dagen (i både leg, aktiviteter og rutiner)?

- Hvad er vores rolle i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i børneinitierede lege og aktiviteter?
- Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkedes med at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse?

Pædagogisk grundlag: læring

Kort præcisering af "Læring"

Læring skal ud fra det pædagogiske grundlag forstås som udvikling og en dynamisk og mangfoldig proces, der bevirker, at barnet får en større forståelse af sig selv, andre og sin omverden.

Det teoretiske afsæt

Gode relationer er en af de vigtigste faktorer for børns trivsel, udvikling og læring. Alle børn bør være en del af et, for dem, betydningsfuldt fællesskab.

Den læring, der finder sted i barnets første leveår, er grundlæggende for barnets videre mestring af livet.

Børns udvikling er afhængig af den kontekst, de indgår i, dvs. at læringsmiljøet har afgørende indflydelse på børns læring.

Mindre børnegrupper fremmer relationsdannelsen og optimerer betingelserne for de kommunikative færdigheder. Udviklingen af disse færdigheder er afhængig af interaktioner af længere varighed. Udforskning af naturen og udvikling af de tre grundsanser er ligeledes af afgørende betydning for børns muligheder set i et læringsperspektiv.

Børns læring og udvikling sker både i de planlagte pædagogiske aktiviteter, i legen og i de daglige rutiner.

Overordnet praksis for det pædagogiske personale

Der må derfor være en vekselvirkning over hele dagen mellem pædagogisk planlagte aktiviteter, spontane forløb og børneinitierede aktiviteter.

Bevidsthed omkring egen rolle, funktion og positionering.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk distriktet:

- Samarbejder med forældrene om at skabe en meningsfuld ramme for trivsel, udvikling og læring.
- Tager udgangspunkt i indbyrdes relationer og det enkelte barns nærmeste udviklingszone, samt planlægger inspirerende pædagogiske aktiviteter.
- Understøtter børneinitierede lege og følger børnenes spor.
- Tager afsæt i børns perspektiver, samt giver tid og mulighed for refleksion for både børn og pædagogisk personale.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

- Vi arbejder med læring gennem hele dagen, i både rutiner, aktiviteter, leg og hverdagssituationer.
- Vi anser tryghed, positive relationer, og omsorg som grundlaget for barnets udviklings potentiale.
- Vi reflekterer og evaluerer løbende over de forskellige læringsmiljøer som barnet tilbydes, for at sikre os at de er tilpasset barnets nærmeste udviklingszone.
- Vi inddrager og involverer forældrene i barnets trivsel og udvikling, da samarbejde mellem hjem og institution er en væsentlig faktor. Vi inviterer forældre til samtale minimum en gang om året, så vi i fællesskab kan have øje for barnets ressourcer og udviklingspotentiale, og handle derpå.
- Vi støtter barnet i hverdagens overgange, hvor fokus blandt andet kan være behovsudsættelse, vente på tur og støtte barnet i at rumme vanskelige følelser.
- Vi arbejder med sprogstimulering gennem alle hverdagens aktiviteter. Eksempelvis gennem sang og musik, rim og remser, højtlesning og i samspillet med børnene. Vi har endvidere stort fokus på at kommunikationen foregår til børnene, og ikke mellem de voksne.

- Vi anser legen som essentiel, og udnytter legens mange muligheder i forhold til barnets generelle læring.

2.4.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad har vi fokus på hver af disse udvalgte tilgange, når vi arbejder ud fra et bredt læringsbegreb?*

2.4.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.5 Børnefællesskaber

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan arbejder vi pædagogisk med at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab?
- Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge gode relationer?
- Hvordan understøtter vi forældrenes rolle i forhold til at bidrage til velfungerende børnefællesskaber i vores dagtilbud?
- I hvilke situationer er det lykkedes os at skabe velfungerende børnefællesskaber, hvor alle børn er med?

Pædagogisk grundlag: Børnefællesskaber

Kort præcisering af "Børnefællesskaber"

Børnefællesskaber skal ud fra det pædagogiske grundlag forstås som et miljø, hvor børn indgår i et socialt fællesskab sammen med andre børn og voksne, hvor de enkelte børn lærer og udvikler sig.

Det teoretiske afsæt

Dagtilbuddets børnefællesskaber giver børnene en unik mulighed for at opnå varierede socialiseringserfaringer, hvor børnene kan bidrage positivt til hinandens lærings- og udviklingsbetingelser. I børnenes uformelle samspil og indbyrdes lege opstår der konstant forskelligartede sociale udfordringer og læringsmuligheder, som stimulerer børnene til at udvikle sociale kompetencer sammen med jævnbyrdige medspillere. Deltagelse i børnefællesskaber styrker børnenes handleevner.

Overordnet praksis for det pædagogiske personale

Da en stor del af børns udvikling og læring sker igennem deltagelse i og bidrag til forskellige børnefællesskaber, anser vi i Ullerup Bæk distriktet børnefællesskaberne som en af dagtilbuddets vigtigste læringsressourcer. Fordi børnene er tæt på hinanden i udviklingstrin, udgør forholdet mellem børn en optimal mekanisme for udviklingen af sociale færdigheder.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk distriktet:

- Tager ansvaret for at skabe gode betingelser for, at alle børn føler sig inddraget som en aktiv og betydningsfuld del af fællesskabet.
- Arbejder med differentierede fællesskaber, hvor børnene tilbydes flere mangeartede børnefællesskaber.

- Indgår i børnefællesskaber, så de understøtter børnenes forskellige positioner i fællesskaberne, samt hvordan disse udspiller og udvikler sig.
- Har øje for og reflekterer løbende over balancen mellem individ og fællesskab.
- Arbejder systematisk med eksklusion og inklusionsprocesser.
- Inddrager forældrene som samarbejdspartner i skabelsen af positive og velfungerende børnefællesskaber.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

- Vi italesætter børnenes forskelligheder som en styrke, for at udvide børnenes tolerance overfor andre.
- Vi arbejder ud fra en inkluderende tankegang, hvor det er væsentligste aspekt er, at alle børn har en fornemmelse af at være en del af fællesskabet.
- Vi guider og støtter det enkelte barn til at være en del af børnefællesskabet. Herunder for eksempel ved blandt andet at guide til at byde ind i legen på en god og hensigtsmæssig måde, samt at kunne sige fra.
- Vi tilbyder barnet at indgå i flere forskellige børnefællesskaber på stuen, i små grupper og på tværs af grupperne

2.5.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnefællesskaber?*

2.5.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.6 Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?
- Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at tilrettelægge vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Oplever vi, at vi har brug for mere eller en anden viden og kompetence for at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen?

Pædagogisk grundlag: Det pædagogiske læringsmiljø

Kort præcisering af "Det pædagogiske læringsmiljø"

Det pædagogiske læringsmiljø skal ud fra det pædagogiske grundlag forstås som et miljø, hvor vi bevidst arbejder med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske læringsmiljø tænkes både inde og ude.

Det teoretiske afsæt

Gennem et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø af høj kvalitet, hvor vi har fokus på børneperspektivet, er legen, børnenes medbestemmelse og et inkluderende børnefællesskab det grundlæggende. Endvidere er der en række af vigtige proceselementer, der i det pædagogiske læringsmiljø spiller en yderst betydningsfuld rolle.

Der skal både være plads til det planlagte læringsmiljø samt til det spontane.

Et læringsmiljø er ikke kun et fysisk rum, men en ramme hvor der er plads til at følge børnenes spor. At følge børnenes spor betyder også, at en planlagt aktivitet pludselig kan tage form i noget andet.

Overordnet praksis for det pædagogiske personale

For at dette kan finde sted, er det en forudsætning, at det pædagogiske personale i dagtilbuddet løbende har blik for, hvordan praksis bedst muligt kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges.

Det pædagogiske læringsmiljø skal i dagtilbuddet være baseret på et samspil mellem forskellige vigtige pædagogiske forhold.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk distriktet:

- Arbejder bevidst med, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes.
- Har øje for at det pædagogiske læringsmiljø finder sted hele dagen – i legen, i planlagte aktiviteter, i spontane aktiviteter og i rutinesituationer.
- Vurderer det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø ud fra børneperspektivet, hvor der inviteres til leg, fantasi og fordybelse.
- Er ansvarlige for at skabe gode rammer, plads til legen, dialogen og udfordrende aktiviteter.
- Arbejder med at udvikle faglige kompetencer og evne til at indgå i faglige refleksioner, samt afdække egen pædagogisk praksis.
- Videndeler både på tværs af distriktet og i Fredericia Kommune.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

- Vi modtager børnene positivt og anerkendende hver morgen.
- Vi er medskabende og arbejder med små differentierede legefællesskaber, med udgangspunkt i barnets køn, alder, interesser samt nye eller eksisterende legerelationer.
- Vi støtter det enkelte barn i at lærer sig selv bedre at kende. Eksempelvis understøtter vi barnet i at løse konflikter, indgå kompromiser, og udvikle legekompeterencer.
- Gennem hele dagen tilbyder vi barnet mangeartede læringsmiljøer.
- Vi arbejder med faste rutiner, for at skabe tryghed og forudsigelighed for børnene. Dette aspekt kommer til udtryk gennem hele dagen, hvor der gennemgående i huset blandt andet er faste spisetider, og gennemgang af tavlen i forbindelse med formiddagsmaden.
- Vi reflekterer og evaluerer løbende, med udgangspunkt didaktiske modeller og KRAP skemaer, over de forskellige læringsmiljøer, som barnet tilbydes.
- Vi arbejder bevidst med vores egen rolle i forhold til kvaliteten af læringsmiljøet, og indtager forskellige positioner, såsom at følge barnets spor, motivere og rammesætte.

2.6.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad lykkes vi med, at forældrene er aktive medspillere om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse inden for disse udvalgte dimensioner?*

2.6.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.7 Samarbejde med forældre om børns læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?
- Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

pædagogisk grundlag: forældresamarbejde

Samarbejde med forældre om børns trivsel og læring

I Ullerup Bæk Distriktet arbejder vi for at lave gode rammer, så alle børn får en god start på deres møde med en ny verden. Vi ser forældresamarbejdet som yderst vigtigt og ønsker i dette samarbejde at tage fælles ansvar for børnenes trivsel og læring.

Sammen med bestyrelsen har vi udarbejdet et værdigrundlag for forældresamarbejdet i distriktet med udgangspunkt i Fredericia Kommunes fem principper for forældresamarbejdet, som kommunens Børne og Unge politik bygger på.

De fem principper:

- Forældresamarbejdet er et fælles ansvar
- Forældre og medarbejdere samarbejder om at fremme barnets udvikling, trivsel og læring
- Kommunikation og dens mange former er let tilgængelig og meningsfuld
- Forældre bidrager på forskellig vis med det, de kan
- Barnets trivsel og læring vægtes altid højt, og derfor er der gode overgange for børn

I Ullerup Bæk distriktet betyder det blandt andet, at

- Medarbejdere og forældre er i dialog med hinanden om det, der for begge parter er vigtigt, hvilket betyder, at der løbende er dialog, samt at alle bidrager åbent og fordomsfrit.

- Begge parter kan gå på kompromis og formå at tage hinandens perspektiv og igennem dialog finde frem til den bedste løsning for barnet. Medarbejderne opsøger viden fra forældrene om barnet og inddrager dem i det professionelle arbejde.

- Vi møder hinanden med nysgerrighed og støtter op om barnets nysgerrighed til at lære nyt, både i dagtilbuddet og derhjemme.

- Medarbejderne skaber rum for, at forældre får mulighed for at bidrage på forskellig vis med det, de nu kan, i udviklingen af det enkelte dagtilbud.

- Vi tilbyder forskellige former for forældresamtaler, og disse afholdes i såvel barnets hjemlige omgivelser som i dagtilbuddet. Særlige pædagogiske tiltag sker altid i tæt samarbejde med forældrene.

- Vi tilrettelægger forældremøder og andre arrangementer i samarbejde med bestyrelse og forældreråd. Disse varierer fra år til år med hensyn til antal, form og indhold.

Hos os i Kløverløkken betyder det, at:

- Vi er i tæt samarbejde med vores forældreråd, når der skal tages beslutninger, som har indvirkning på børnenes dagligdag i Kløverløkken.

- Vores omdrejningspunkt og fokus for møder med forældre er et ressource- og helhedsorienteret blik på barnet.
- Vi prioriterer at kunne afsætte tid, hvis det er nødvendigt med en snak med forældrene omkring deres barns trivsel, både ved de formelle og mindre formelle samtaler.
- Vores grundlag for mødet med forældrene grunder i en nysgerrighed omkring, hvordan vi sammen bedst kan skabe de bedste forudsætninger for barnet.

2.7.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad skaber vi et pædagogisk læringsmiljø for alle børn, hvor børnene får de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes inden for disse udvalgte situationer?*

2.7.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.8 Børn i udsatte positioner

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljøer, så de understøtter læring, trivsel, udvikling og dannelse hos børn i udsatte positioner?
- Har vi i tilstrækkeligt omfang faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan sikrer vi, at vi har blik for alle de børn, der er i periferien af børnefællesskabet - og dem, hvis udsathed er mindre synlig?
- Hvordan fungerer vores eventuelle samarbejde med andre instanser som PPR, sundhedspleje, talehørepædagog mv.?

Pædagogisk grundlag: Børn i udsatte positioner

Kort præcisering af "Børn i udsatte positioner"

Børn i udsatte positioner skal ud fra det pædagogiske grundlag forstås som en sammensat gruppe af børn, der er i risiko for at stå uden for fællesskabet.

I lighed med andre børn lærer og udvikler de sig i et fagligt og kompetent pædagogisk læringsmiljø.

Det teoretiske afsæt

At være i en udsat position kan ses som, at barnet befinder sig i en sårbarhedsskabende situation, som ikke nødvendigvis er statisk, og som kan opstå i mange variationer.

Barnet er ikke nødvendigvis født ind i den udsatte position.

Eks. kan der opstå kriser/sorg, som bringer barnet i en udsat position i en periode.

Barnet, som befinder sig i en udsat position, har brug for, at det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø, som tilgodeser barnets individuelle betingelse for deltagelse i fællesskabet.

Det er væsentligt at tage højde for individ, aktør og kontekst.

Overordnet praksis for det pædagogiske personale

Det pædagogisk personale er bevidste om, hvordan de agerer og forstår det herskende normalitetsbegreb, så der skabes de bedste forudsætninger for deltagelse i læringsmiljøet og fællesskaberne.

For at behandle børn ens, skal de behandles forskelligt, set ud fra det enkelte individ.

Det pædagogiske personale skal sikre, at der tages udgangspunkt i barnets ressourcer.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk distriktet:

- Sikrer trygge og stimulerende læringsmiljøer ud fra hvert enkelt barns perspektiv og behov, herunder med fokus på forudsigelighed, genkendelighed og anerkendende voksenrelationer.
- Arbejder med at barnet tilbydes små differentierede fællesskaber, der tilgodeser barnets udvikling og trivsel.
- Samarbejder med tværfaglig fagpersoner og konsulenter.
- Har styrket fokus på børns læring og udvikling med fokus på et kvalificeret samt differentieret forældresamarbejde
- Har fokus på overgange i børns liv.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

- Vi prioriterer tæt samarbejde med hjemmet, og inddrager forældrene. Blandt andet gennem udarbejdelse af individuel personlig handleplan på barnet.
- Vi lægger vægt på og arbejder fokuseret med gode og trygge overgange i barnets institutionsliv. Blandt andet ved hjemmebesøg inden barnet starter i vuggestuen, overleveringsmøder og besøg mellem vuggestuen og børnehaven, samt tæt samarbejde med skolen.
- Vi tilrettelægger aktiviteter ud fra gruppen, samt det enkelte barns udviklingsmæssige behov. Dette er for, at hvert barn oplever succes, og opnår udvikling. I den forbindelse arbejder vi blandt andet med små differentierede børnegrupper, med udgangspunkt i det enkelte barns ressourcer og behov.
- Vi sparrer og reflekterer løbende med kollegaer internt i huset, samt inddrager tværfaglige samarbejdspartnere, såsom fysioterapeut, psykolog, AKT pædagog.
- Vi arbejder fokuseret med positioneringer, både i overgange, rutiner, aktiviteter. Dette for at styrke hverdagens forudsigelighed og guide barnet bedst muligt.

2.8.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte pædagogiske tilgange til at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i børnefællesskaberne?*

2.8.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

2.9 Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvilke gode eller dårlige erfaringer har vi med pædagogiske tiltag og initiativer rettet mod kommende skolebørn?
- Hvad mener vi, er de vigtigste faktorer for, at børn oplever tryghed og sammenhæng i overgange?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med skole, fritidshjem/SFO eller andre dagtilbud i forbindelse med overgange?

- Hvordan kan vi følge op på, hvordan børnene har oplevet overgangen fra dagtilbud til skole eller SFO/fritidshjem?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

2.9.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:
I hvilken grad inddrager vi disse udvalgte perspektiver for at sikre sammenhæng i de forskellige overgange?

2.9.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

3 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER

3.1 Samspil og relationer

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen?
- Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov?
- Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer i løbet af dagen?
- Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

3.1.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:
I hvilken grad har vi fokus på disse udvalgte tilgange i vores arbejde med at skabe gode samspil og relationer?

3.1.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

3.2 Evaluerende pædagogisk praksis

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk?

- Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for på aktiviteterne eller på børnenes læring?
- Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering til at justere vores pædagogiske læringsmiljø?

Faglig ledelse og evaluering

Omkring faglig ledelse

Vi er som pædagogiske ledere ansvarlige for at udvise loyalitet i forhold til dagtilbudsloven, Fredericia Kommunens Børne-unge politik, Den nye styrkede læreplan og kommunens strategier.

Vi vil være inspirerende, rammesættende og kompetente (pædagogiske) ledere, som tager ansvar for den enkelte medarbejders og medarbejdergruppens kompetenceudvikling. Gennem systematik og tydelig kommunikation guider vi vores medarbejdere med udgangspunkt i tillid og medindflydelse til den enkelte. Omkring evaluering.

Vi arbejder med den pædagogiske læreplan, som evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Vores fokus er at sætte barnet i centrum.

Rammer fastlægger vi således, at medarbejderne udvikler en faglig og kritisk tilgang til egen praksis gennem dokumentation og evaluering.

Vi forstår og arbejder løbende med evaluering på flere niveauer;

- Distriktsleder / leder
- Leder / leder
- Leder / medarbejder
- Medarbejder / medarbejder

Omkring samarbejde.

Vi inddrager forældreråd / bestyrelse i forhold til at skabe gode og trygge læringsmiljøer for børnene. I samarbejde med vores AMIR og TRIO skaber vi rammerne for et godt fysisk og psykisk arbejdsmiljø.

I Ullerup Bæk Distriktet betyder det at;

- Vi anvender KRAP som ledelsesredskab.
- Vi er hinandens sparringspartnere vha. dialog, supervision og hjælpsomhed.
- Vores fælles faglige udgangspunkt er med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i fokus.
- Vi styrker hinandens faglighed gennem tillid, åbenhed, nysgerrighed og anerkendelse af forskelligheder.

- Medarbejderne tilbydes sparring og supervision både internt og eksternt.
- Vi udøver ledelse tæt på medarbejderne.
- Vi inddrager IPH og sprograpporter i vores dokumentation og evaluering.
- Vi tager ansvar og leder opad.

I Kløverløkken betyder det at:

- Jeg opsøger viden ved relevante samarbejdspartnere, ved min distriktsleder og lederkollegaer. Det kan både omhandle pædagogiske, såvel som personalemæssige udfordringer. Jeg er ikke bange for at spørge om hjælp, da jeg er bevidst om at det er her der sker udvikling og læring.
  - Jeg er i tæt samarbejde med mine medarbejdere og forældre ift. barnets trivsel, udvikling og læring. Jeg er opsøgende og nysgerrig på forældresamarbejde, og arbejder ud fra en anerkende tilgang, for at se bag om den umiddelbare facade.
  - Jeg ser muligheder fremfor begrænsninger.
  - Jeg afholder årligt MUS-samtaler med mine medarbejdere, hvor sparring og udvikling af den enkelte er i højsæde
  - Jeg prioriterer at være nærværende i hverdagen. Dette kommer til udtryk ved, at jeg er så meget på grupperne som det er muligt. Derved kan jeg sparre og give feedback til det pædagogiske personale, samtidig med at mit kendskab til børnene udvides.
  - Jeg anvender KRAP som redskab, både med et udviklingsformål, samt som evalueringsredskab.
- Jeg er nysgerrig på at anvende metoderne endnu mere, og øver hvor det er muligt.
- Jeg guider løbende mine medarbejdere til at oparbejde en sund og udviklende evalueringskultur, hvor man tør være nysgerrig på sin egen og andres praksis.

3.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Kløverløkken's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:
I hvilken grad er vi opmærksomme på disse udvalgte dimensioner, når vi evaluerer vores pædagogiske praksis?

3.2.1.1 Kløverløkken's vurdering

Kløverløkken har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

4 ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN

4.1 Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Der er endnu ikke oprettet en refleksion.

4.2 Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30)

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Kort præcisering af "Børnemiljø"

Ordet børnemiljø anvendes som samlet begreb for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.

Børnemiljøet bliver skabt af den gensidige påvirkning, som finder sted mellem børnene og omgivelserne.

Teoretisk afsæt

Tilsammen medvirker et godt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø til, at børn får de bedste betingelser for at trives, lære og udvikle sig. Arbejdet med børnemiljø er tæt forbundet med daginstitutionernes arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan.

- Det psykiske børnemiljø handler om, hvordan børnene trives med sig selv, de andre børn og med de voksne.
- Det fysiske børnemiljø handler om de fysiske rammer indendørs og udendørs.
- Det æstetiske børnemiljø handler om, hvordan børn gennem sanserne oplever og påvirkes af de rum og rammer, der omgiver dem.

Overordnet praksis for pædagogisk personale

Arbejdet med børnemiljøet kan ikke isoleres fra arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. De to ting hænger uløseligt sammen. Forhold i børnemiljøet kan både hæmme og fremme muligheden for at opnå de mål, der bliver opstillet for børnenes trivsel og læring. Derfor er det oplagt at reflektere over, hvordan arbejdet med institutionens børnemiljø kan være med til at støtte op om arbejdet med læringsmål, og omvendt. Ved at sammentænke de forskellige elementer i læreplanen og børnemiljøet kan dagtilbuddene øge kvaliteten og sammenhængen i det daglige pædagogiske arbejde.

Det betyder, at det pædagogiske personale i Ullerup Bæk Distriktet

- Løbende reflekterer over og igangsætter processer og tiltag, der bidrager til styrkelse af fællesskaber, venskaber, respekt, tryghed, tillid og medbestemmelse (det psykiske børnemiljø).
- Kan arbejde i et dynamisk og dialektisk gensidigt afhængighedsforhold til hinanden, der kræver respektfulde omgangsformer (det psykiske børnemiljø).
- Sikrer at institutionens fysiske rammer såsom indeklima, hygiejne, gruppeopdeling og indretning giver børnene mulighed for at fordybe sig og udforske sig selv gennem leg og bevægelse (det fysiske børnemiljø).
- Præsenterer børnene for alsidige materiale- og udforskningsmuligheder, der stimulerer og giver børnene positive og udfordrende sanseoplevelser. Samt har øje for institutionens overordnede atmosfære (det æstetiske børnemiljø).
- Inddrager og sikrer børnenes perspektiv, samt ret til medbestemmelse i evalueringen og vurderingen af daginstitutionens børnemiljøer.

Hos os i Kløverløkken betyder det at:

Det fysiske børnemiljø

- Der tilbydes små rum i rummet, så indretningen understøtter mangeartede aktiviteter og legemuligheder.
- Vi arbejder med at skabe forudsigelige og tydelige rammer, eksempelvis med faste pladser. Disse rammer justeres løbende efter børnegruppens behov.
- Vi benytter os af alle de rammer vi har til rådighed, både inde og ude. Dette for at kunne opdele børnene i små fællesskaber.

Det psykiske børnemiljø

- Børnene mødes anerkendende i hverdagen
- Vores fokus er, at alle børn føler sig som en del af børnefællesskabet
- Vi guider og støtter barnets udvikling, til bedre at kunne forstå sig selv og andre.
- Vi som voksne, hele tiden tilpasser og justerer miljøet, således det fordrer til udvikling og trivsel for børnegruppen.

Det æstetiske børnemiljø

- Husets atmosfære følger årstid og traditioner, eksempelvis duften af gran og julebag til jul.
- Børnene præsenteres for mange forskellige sanseoplevelser. Eksempelvis gennem måltidet, oplevelser i naturen og kreative aktiviteter med forskellige materialer.

5 DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

5.1 Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplanstema: Alsidig personlig udvikling

Alle børn i Fredericia Kommune uanset baggrund, køn, etnicitet og handicap har ret til at være en del af et trygt fællesskab og et stimulerende læringsmiljø. Børn skal opleve tryghed og sikkerhed, og de skal udfordres og motiveres bedst muligt.

Læringsmiljøet skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder, så de derigennem opbygger tillid til egne potentialer. Børn skal støttes i at eksperimentere med og håndtere følelsesudtryk, så det medvirker til at udvikle livsduelighed.

Det pædagogiske personale skal derfor invitere børn til at deltage i sammenhænge, hvor grundlæggende erfaringer med demokrati og dannelse skabes. De skal støtte børnene i at gå på opdagelse i deres eget og andres liv, ligesom de skal understøtte børnene i at være vedholdende og innovative.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

I Kløverløkken betyder det at:

Vi arbejder på at skabe tematiserede lege- og læringsmiljøer på alle grupper. Herved præsenterer og inddrager vi børnene for differentierede lege, hvor vi blandt andet har fokus på turtagning og behovsudsættelse. Et eksempel er vores tavle, hvor dagen gennemgås med børnene, og børnene præsenteres for aktiviteter, som de enten kan byde ind på, eller som det pædagogiske personale har sammensat.

Vi har fokus på at børnene lærer og accepterer hinandens forskelligheder, og derved at alle er unikke og føler sig som en del af fællesskabet. At få øje på hinanden, og at det enkelte barn kommer i centrum for opmærksomheden i børnegruppen. Det kan blandt andet komme til udtryk i vuggestuen, hvor hvert barn i gruppen vises med et billede til samling, og barnet råber "Det er mig!"

5.2 Social udvikling

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
  - Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
  - Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.
-

Læreplanstema: Social udvikling

I Fredericia skal alle børn opleve at høre til. Stærke relationer skaber stærke mennesker. Ansatte og forældre har et fælles ansvar for udvikling af sociale fællesskaber i dagtilbud og fritid.

Børn skal opleve, at det pædagogiske personale inddrager dem. Deres bidrag er værdifulde både for dem selv og andre i fællesskaber.

Relationer er grundlaget for, at børn lærer sig empati. Læringsmiljøet skal understøtte børnenes sociale udvikling og demokratiske dannelse. Gennem leg lærer børn at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter, så de på sigt kan begå sig som robuste, værdifulde og ligeværdige medborgere.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

I Kløverløkken betyder det at:

Vi ønsker at alle børn har en følelse af at være inkluderet i børnefællesskabet. Vi har fokus på at vi alle hjælper, trøster og har øje for hinanden, for at fremme empati for gruppen og sig selv. Eksempelvis har vi et gennemgående tema i huset som omhandler "Mig selv". Dette kan komme til udtryk gennem voksenstyret aktiviteter eller gennem den frie leg, hvor visse børn kan have behov for guidning og støtte til at indgå i relationen med de andre børn.

I legen bliver barnets sociale kompetencer udviklet. I denne proces har vi som voksne et ansvar for at støtte og guide, så barnet tilegner sig gode strategier i det sociale sammenspil. Blandt andet ved at kunne byde ind til legen på en hensigtsmæssig måde, eksempelvis ved at spørge "må jeg være med". Det kan også være, at barnet lærer at mærke og give udtryk for egne følelser og behov, og derved siger til og fra på en god måde overfor sine omgivelser. Respekten og accepten i dette fremmer den demokratiske dannelse.

Ovenstående omsættes til de forskellige aldersgrupper vi har i huset.

5.3 Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
-

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplanstema: Kommunikation og sprog

I Fredericia Kommune arbejder vi på udvikling af børn og unges kommunikative/sproglige færdigheder. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte alle børns udvikling af sprog, så de kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Læringsmiljøet skal sikre, at det pædagogiske personale via refleksion over organisering og pædagogiske / didaktiske overvejelser skaber samtaler af høj kvalitet i alle sammenhænge.

Det er vigtigt, at børn tidligt i dagtilbud får varierede oplevelser med skriftsprog, kommunikationsplatforme, nonverbal kommunikation og symbol- og billedsprog. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidste om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene. Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

I Kløverløkken betyder det at:

Vi arbejder ud fra den overbevisning, at læring sker gennem hele dagen, og derved også den sproglige udvikling. Vi lærer alle forskelligt, og derfor er det vigtigt, at præsentere børnene for mange differentierede former for indlæring, med fokus på sprog.

Der findes sprog i alle hverdagens facetter. Når vi går i naturen og vuggestuebarnet kommunikerer ved at pege, og den voksne sætter ord på. Eller i overgangssituationerne hvor den voksne hjælper et barn i flyverdragten.

Vi har en bevidsthed ift. at børn lærer af børn, og derved støtter vi deres indbyrdes kommunikation. Vi arbejder blandt andet i små grupper, så tiden er der til det enkelte barn, og nærvær er i fokus. Vi sætter ord på handlinger og følelser, hvor det kan være vanskeligt for barnet selv. Vi har fokus på at være i øjenhøjde med børnene, for at barnet kan mærke nærværende voksne, og derved fremme lysten til kommunikation.

Vi tilrettelægger endvidere vores daglige pædagogiske aktiviteter, så der er et bredt spektrum af sprogstimulerende muligheder, som børnene præsenteres for. Vi tilbyder blandt andet "sang på Torvet" hver fredag, hvor børnene er med til at synge og danse, da vi er af den overbevisning af sprogudviklingen herved fremmes. Vi har endvidere fokus på dialogisk læsning i mindre grupper, hvor at udvikle barnets nysgerrighed for det danske sprog.

5.4 Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplanstema: Krop, sanser og bevægelse

I Fredericia Kommune skal alle børn have mulighed for at bruge deres krop og sanser til at udforske sig selv og omverdenen. Barnet formes via sansestimuli og kropslige erfaringer.

Gode og trygge bevægelsesfællesskaber gør børnene nysgerrige på at udfordre sine egne motoriske kompetencer og til at tilegne sig nye bevægelsesmønstre. Det medvirker til at udvikle kropsbevidsthed og bevægeglæde. Børnene bliver inspireret af hinanden og af de voksnes måder at bruge bevægelsesmiljøerne på.

Det pædagogiske personale skal bidrage til at udfordre hvert enkelt barns sansemotoriske kompetencer igennem leg og dagligdagsrutiner inde såvel som ude. Børn skal støttes i at være i bevægelse og i ro. Dette bidrager til fysisk, psykisk og social trivsel.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

I Kløverløkken betyder det at:

Vi tilrettelægger de motoriske aktiviteter alt efter alder- og udviklingsniveau. Vi ved, at barnet lærer sig selv at kende gennem sansning, og at den motoriske læring foregår i alle hverdagssituationer. Vi har fokus på at børnene bliver selvhjulpne, eksempelvis ved at vuggestuebarnet selv kravler op på puslebordet, eller børnehavebarnet som guides til at lyne sin lynlås. Vi er bevidste om at de små og store sejre her i styrker barnets tro på egne kompetencer.

Vi har også planlagte aktiviteter som omhandler at sanse og bruge kroppen. Det kan være i den omkringlæggende natur, hvor vi øver at løbe, kravle og gå i ujævnt terræn. Det kan også være med "motorik på Torvet", hvor vi blandt andet går balance eller danser til musik, eller i vuggestuen hvor der arbejdes med kartoffelmel i forskellige udformninger. Vi har aktiviteter hvor fokus er, at børnene mærker sig selv, eksempelvis gennem fodbad og massage.

En historie fra Storebørnsgruppen, Knopperne:

"Vi er på tur i skoven med en gruppe børn. Vi går udenfor stierne og inde i skoven, hvor underlaget er blødt, og der er grøfter med vand i som vi skal springe over. Børnene skiftes til at gå forrest og bestemme hvilken retning vi skal gå."

Evalueringsnotits: Børnene udfordres grovt motorisk ved at gå på blødt og ujævnt terræn, klatre over nedfaldne grene, kravle under lavt hængende træer, hoppe over vandløb. De styrkes på samarbejde, da de skal have øje for- og hjælpe hinanden. Det var en rigtig god tur, som børnene talte om efterfølgende.

5.5 Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplanstema: Natur, udeliv og science

I Fredericia arbejder vi for, at børn oplever deres læring som skabende, undersøgende og motiverende. Vi ser barnets første møde og læreprocesser om det naturfaglige som en tværfaglig dannelsesproces, der strækker sig helt fra de tidlige børneår og op gennem skoleforløbet.

Gennem et læringsmiljø med en STEAM tilgang lægges trædesten ud til at understøtte barnets nysgerrighed, foretagsomhed, kritiske forholdemåde til natur og oplevelse af tværfaglige sammenhænge. Barnets sansning og oplevelser i udelivet styrker dets deltagelsesmuligheder i fællesskabet – på tværs af alder, køn og kultur.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

I Kløverløkken betyder det at:

Vi understøtter vores arbejde ved hjælp af Fredericia kommunes Steam strategi, hvor målet er at præsentere og dermed udvide barnets forståelse for den omgivende natur, og hvordan vi bedst muligt passer på den. Derudover præsenteres børnene i hverdagen for forståelsen af tal, former og science, og at det bliver en naturlig del af hverdagen.

Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at vi udnytter institutionens beliggenhed, nær Hannerup skov, samt de omgivende strande. Her er vi blandt andet nysgerrige på dyreliv, ved at indsamle dyr og insekter, studere dem og til sidst sætte dem ud i naturen igen. Vi graver kartofler ned, for at skabe et nedgravede insektbo. Vi følger endvidere barnets spor, hvis der er noget der fanger opmærksomheden.

På vores legeplads dyrker vi kartofler, og andre grøntsager, for at skabe en bevidsthed omkring dyrkelse af egne råvarer. Vi har endvidere krydderurter og frugttræer. Vi har hvert år et affaldstema, hvor hele huset indsamler affald, og vi får talt med børnene om hvad det gør for vores natur at smide affald.

5.6 Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Læreplanstema: Kultur, æstetik og fællesskab

I Fredericia ses alle børn som værdifulde og aktivt skabende borgere i demokratiske fællesskaber. Derfor skal læringsmiljøet stimulere børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed gennem æstetiske oplevelser.

Alle børn, uanset baggrund og geografi, skal have en række varierede kulturelle oplevelser bl.a. gennem deltagelse i byens arrangementer og tilbud.

Tilgangen til kunst og kultur tager afsæt i et legende og eksperimenterende læringsrum, hvor børn oplever at være både tilskuere og aktive deltagere. Kunst og kultur skal være både for, med og af børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

I Kløverløkken betyder det at:

Vi anvender de kulturelle tilbud som er i vores nærmiljø, det være sig både den omkringliggende natur, men også bibliotek og lignende.

En del af vores kulturelle arrangementer tager afsæt i danske traditioner gennem et årshjul, hvor deri blandt er fastelavn, sommerfest og besøg til H.C. Andersens hus i Odense.

Vi arbejder med de kulturelle udtryksformer gennem hele dagen, hvilket blandt andet kan være billedkunst, drama og eventyr, sang, musik og dans. Vi er meget bevidste om at anvende fagter til sange, for at skabe bevidsthed om sangen og anvendelse af kroppen og understøtter det sproglige element.

Vi har i Kløverløkken en årligt tilbagevendende begivenhed, hvor vi i hele huset arbejder med temaet "Cirkus". De ældste børn afslutter temaet med en forestilling, hvor de øvrige børn har en vigtig rolle som publikum. Op til forestillingen emmer hele huset af cirkus, og aktiviteterne er målrettet de forskellige aldersgrupper.

6 UDVIKLINGSPLANER

Kløverløkken har ikke oprettet udviklingsplaner til denne læreplan.